

GREENPEACE

WWW.CLIMATEBG.ORG

До: Министъра по икономика и енергетика

25 февруари 2014г.

София

Позиция относно готвената енергийна стратегия на България - фаза преди финализиране на първи драфт на стратегията

**Позиция на „За Земята” - Приятели на Земята България,
„Грийнпийс”- България,**

WWF България и Коалиция за климата-България

Относно плановете на написване на нова енергийна стратегия на България:

Радваме се, че най-сетне се подготвя стратегия, която залага на дългосрочен поглед за развитието на сектора с цели към 2016, 2030 и 2050г, което е в унисон с европейските планове.

Документ като енергийна стратегия следва да се разработи от доказани и независими експерти, най-добре в рамките на по-голям проект с участие и на чужди и на български, доказали се в тази сфера консултанти, да включва анализи на ситуацията и потенциала на България, да отчита европейските и световни цели и технологични достижения и възможните добри приложения от чуждия опит; Въпреки напредналата подготовка на стратегията си позволяваме наместо въвеждане в тази позиция и да опишем изготвянето на стратегия в идеалния случай:

- **Времетраене:** Би било нереалистично процесът по изготвяне на енергийна стратегия да отнеме по-малко от година и половина след ясно задание на целите и обхвата на стратегията и избран квалифициран екип;
- **Силен анализ, на който да се базира заданието:** Само заданието за обхвата и целите на такава стратегия иска задълбочен вътрешен анализ

на национално ниво, взаимовръзки с европейската енергийна политика, както и на региона като цяло. Надяваме се експертите на МИЕ да са написали проект на задание за такъв проект и съжаляваме, че заданието не бе публикувано за обществено обсъждане.

- **Работна група:** Работа по такъв проект, дори да е само на национално ниво, би следвало да се координира от работна група с представители на други министерства, както и на НПО организации; това трябва да е първата стъпка и дори заданието за проект да се съгласува в такава група,
- **Ясни цели, обсъдени в широк междуведомствен и обществен кръг:** Процесът на работа трябва да има ясни цели, определен отговорен екип от МИЕ, определени експерти от другите ведомства и градивни дискусии от самото начало; - Припомняме, че от "За Земята - Приятели на Земята България" отправихме официално предложение към МИЕ преди няколко месеца да участваме в изготвянето на стратегията, на което ни беше отказано.
- **Алтернативни сценарии:** Стратегическите документи се изработват на принципа, че следващите стратегии трябва да бъдат ревизия на предишните, а не да се пишат нови. Поради което, е необходимо да се разработят няколко енергийни сценария, които да отчитат също и моментното състояние спрямо предишните заложен приоритети преди написването на проект за енергийна стратегия. Сценариите трябва да са максимално разнообразни, включително и сценарии, който предвижда пълното освобождаване от изкопаеми горива и ядрена енергия към 2050г.
- Стратегията трябва да бъде обобщение на разработените няколко сценария и избор на оптимален такъв с няколко целеви функции:
 - 1) цени на енергията за краен потребител,
 - 2) ниво на енергийна ефективност,
 - 3) ниво на енергийна зависимост и
 - 4) дял на ВЕИ, по десетилетия и типове ВЕИ

Стратегията в един оптимален сценарии

- Смятаме, че България се нуждае от съвременна и модерна стратегия за развитие на децентрализирана и нисковъглеродна енергетика, насочена към подкрепа на политиките за реагиране на промените в климата и стимулиране на енергийната ефективност и намаляване на потреблението на фосилни горива. В стратегията да се предвиждат периоди на ревизиране на стратегията спрямо реално постигнатите цели на определен период от време – все още е нужен фокус и върху средносрочната цел 2020, както и цел към 2040г.
- Проекта за енергийна стратегия трябва да се съобрази с динамиката на развитие- социално, икономическо, технологично.
- От ключово значение е стратегия да отчете и припознае съществуването на промени в климата, рисковете за икономиката и здравето на хората и екосистемите, които носят климатичните промени. Стратегията трябва да отчита приносът на България за задълбочаването им и ангажимент, че политиките по предотвратяване и адаптация към промените в климата. Ясно трябва да се реферира към подготвяните документи за предотвратяване на промените в климата и адаптацията към тях, които се подготвят от други министерства.

- Смятаме за по-уместно стратегията да се базира на мерки за планиране и подпомагане на местно равнище, т.е. да се използва децентрализиран подход. Проекта трябва да даде възможности за подкрепа на децентрализирани, енергоефективни решения в битта, обществените услуги, индустрията, транспорта, земеделието и т.н., включително стимулирането на енергийно независими общности. Всичко това, означава постепенно отказване от сегашната централизирана система и замяната и с производство и потребление на място, както и участие и изграждане на мрежи, които в електроенергетиката обхващат цяла Европа.
- Стратегията трябва да предвиди подкрепа в изграждането и либерален режим за легализирането на индивидуалните несвързани с енергопреносната мрежа малки производствени мощности от ВЕИ. Каквито и ограничения да се налагат за включването на големи ВЕИ мощности в системата до 2020г, те не бива да обхващат малките мощности собственост на отделни граждани, домакинства, организации, институции и бизнеси. Да поясним, за да няма спекула — става дума за мощностите, предназначени за задоволяване на собственото потребление на място, при което мощностите са част от преносните мрежи на електроенергия или топлина, са с цел оползотворяване на малките излишъци от енергия, чрез подаване към системите; става дума и за мощности изградени на общостен принцип, които реинвестират приходите си за развитие на местната общност.
- Необходимо е изработването на матрица от индикатори за измерване и оценка на влиянието от реализирането на стратегията, както на национално така и на местно ниво, Тези индикатори е необходимо да бъдат съобразени с даденостите и географската специфика и биха могли да включват наблюдението на следните параметри:
- Разходи за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), като процент от БВП;
- Разходи за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници на глава от населението;
- Процент намалени емисии на парникови газове (приравнени към CO₂ еквивалент) на глава от населението от използването на ВЕИ;
- Съотношение на внесени и изразходвани въглеродни (фосилни) горива към изнесена продукция.
- Стратегията трябва да предвижда ясни механизми за ефективното използване на обществените средства в енергетиката, включително и външното финансиране. Динамиката в развитието на технологиите в областта на ЕЕ и ВЕИ налага приоритетно да се предвидят начините за финансова подкрепа на научните, научно-приложните и инвестиционните предложения.
- Не е целесъобразно предвид световната икономическа и финансова криза да се използват обществени средства за финансиране или индиректно подпомагане на проекти, основани на изкопаемите горива, ядрената енергетика и големите хидрокомплекси. Подобни инвестиции са скъпоструващи и са доказали своята икономическа и екологична вреда. Технологии, като системите за улавяне и съхранение на въглеродния диоксид и чисти въглищни технологии не са адекватни решения, не са подложени на оценка и обсъждане и не са приложими за България. Според нас е погрешен и неустойчив подхода да се разчита само на външни финансови източници.
- Вместо насочване инвестициите в скъпоструващи мегапроекти, ние препоръчваме, локални решения на местно ниво, които също ще имат кумулативен положителен ефект върху цялата икономика.

- Стратегията трябва да предвижда и въвеждането и развитието на интелигентни електроразпределителни мрежи според европейските изисквания¹. Оборудването на електроразпределителната мрежа с модерна система за комуникация и автоматизация е предпоставка за „отключването“ на пазара на електропроизводство за малки производствени мощности основани на ВЕИ.
- Стремежът трябва да е към развитие на по-гъвкава мрежа и енергийна система като цяло, която може да балансира различните мощности от ВЕИ, а не към поддържане на енергийна система, основана на негъвкави базови мощности като въглищни ТЕЦ и АЕЦ.
- Всички държавни и общински инвестиции да бъдат проектирани и изградени следвайки най-ефективните технологии спрямо местния потенциал за ВЕИ и ЕЕ, което ще послужи за катализатор за малкия бизнес и ще доведе до създаване нови работни места.
- Стратегията трябва да бъде придружена със серия от допълнителни анализи и в частност:
 - анализ на въздействието (impact assessment);
 - анализ за макроикономическото въздействие на стратегията;
 - екологична оценка;
 - социална оценка;
 - анализ на разходите и ползите;
 - анализ на потенциалите за използване на ВЕИ.
- Стратегията трябва да работи за реална либерализация на енергийния пазар, като в същото време предложи конкретен план (вкл. финансов) за решаване проблема с енергийната бедност. Категорични сме, че забавената либерализация на енергийния пазар към най-малките потребители е в ущърб и на производителите на енергия и на малките потребители, които все още нямат право да избират своя производител и доставчик на енергия. Възможността за подобен избор, както и въвеждането на отдавна отлаганата система за зелени сертификати, би довело до шанс част от финансовата тежест от производствата на енергия от ВИ да се свали от плещите на най-уязвимите потребители и производителите, които могат да намерят пазар за произведената зелена енергия и да предлагат зелените сертификати дори на международните пазари.

Енергийна ефективност

- В стратегията би трябвало да се зложат мерки за повишаване на енергийната ефективност, с кратки срокове и конкретни стъпки, което би могло да е за сметка на инвестирането в нови енергийни мощности от АЕЦ и ТЕЦ и големи хидрокомплекси. За тези тежки инвестиционни проекти липсва конкретика и прозрачност относно осигуряването на инвестиции за посочените проекти, а също така къде и как ще се реализира произведената от тях електрическа енергия. Този подход в инвестирането е особено неприемлив в условия на финансова криза.
- Стратегическият документ би могъл да даде насоки за разработване на специфични енергоефективни мерки, свързани със специфичните климатични особености на отделните райони. Също така и за премахване на административните пречки за изграждане на енергийно независими къщи.

Това не бива да бъде само фокус на стратегиите за жилищно реновиране на МРРБ, защото е хоризонтален въпрос. Сериозни са пречките и за прилагане на амбициозни проекти (които си поставят цели отвъд нормативните минимума за енергийна ефективност) при изграждане на нови публични сгради и при реновирането на публични сгради – стратегията трябва да положи основите на възможността за подготовка и изпълнение на такива амбициозни проекти.

- Специално внимание в стратегията трябва да се обърне на проблема за намаляване на загубите при преноса и разпределение на електроенергия, както и на кражбите ѝ от потребители. Сумарно тези загуби възлизат за някои райони на от 25 до 30% и се покриват от редовните потребители.
- Смятаме, че ефекта от включването в образователните програми теми свързани с ЕЕ и ВЕИ би могло да доведе до чувствително повишаване на културата на потребление и то с дългосрочен ефект.

Възобновяеми енергийни източници

- В Проекта за Енергийна стратегия на България до 2020 г. бе силно подценен потенциалът за развитие на ВЕИ, на слънчевата енергия, енергия от биогаз и усвояването на потенциала от геотермална енергия са изключени напълно като приоритети за развитие.
- Малките ко-генерационни мощности могат да бъдат отличен балансър на по-непостоянните ВЕИ.
- Стратегията трябва да е насочена към приемането на задължителни норми за енергоефективност и въвеждане на ВЕИ при проектирането на инвестиционни проекти с разходване на обществени средства.
- Трябва да се планира по-нанатъшно облекчаване на процедурата по присъединяване на малки независими производители към електропреносната мрежа. Би следвало да се насърчи и използването на ВЕИ от малки независими производители и общини.
- Диверсифицирането на производството на ел. Енергия от предимно ВЕИ е гаранция за енергийната сигурност на РБ за тази цел в стратегията трябва да се предвидят данъчни облекчения за малки и средни предприятия, които освен това ще разкрият работни места за производство и внедряване на ВЕИ.
- Предвид спецификата на динамично развиващите се модерни технологии е наложителен подход отдолу нагоре в научни изследвания ориентирани към развитие на местните подходи за развитие на ВЕИ и на енергийна ефективност, от което да бъдат разработени и внедрени иновативни и съвременни решения.
- Смятаме, че стратегията трябва да предвижда финансови облекчения за транспорт, ползващ възобновяеми източници на енергия, да предвижда данъчни облекчения и финансови поощрения за ползването на енергоефективни и незамърсяващи транспортни средства от държавна и местна администрация, частни компании, както и от гражданите.
- Всяко използване на обществени средства, трябва да е в посока на сериозно подобряване на ЕЕ и увеличаване на дела на използване на ВЕИ. Европейските средства и финансовите инструменти през новия програмен период трябва да предвиждат широка гама от стимули и мерки в рамките на програмите “Региони в растеж”, Иновации и конкурентноспособност”, “Околна среда”, Програмата за развитие на селските райони, както и за дял на ВЕИ в транспорта в рамките на ОП Транспорт. Към момента има мно-

го бели петна в схемите, които не правят средствата общодостъпни за всички граждани; Фокус на това финансиране отново повтаряме трябва да са малките системи, задоволяващи нуждите от енергия на местни общности и отделни домакинства и МСП;

Въздействие върху околната среда

- Енергията, произвеждана от изгаряне на битови отпадъци не бива да бъде третирана по никакъв начин приоритетно, преференциално и да получава подпомагане с обществени средства.
- Развитието на енергетиката, включително и на ВЕИ да не влиза в конфликт с опазването на биоразнообразието, в съответствие с директивата за птиците 79/409 ЕЕС , директивата за местообитанията 92/43 ЕЕС и рамковата директива за водите, енергията произвеждана от изгаряне на битови отпадъци да не бъде третирана приоритетно като ВЕИ от законодателството.
- Да бъдат въведени стриктни норми и да се подкрепя затягане на европейското законодателство към отделянето на емисии от енергетиката и индустриалните инсталации, като например емисиите на живак, които в момента не търпят никакво ограничение във въглищния сектор.
- В стратегията трябва да се предвиди калкулиране на разходите за съхранение на отработеното гориво от АЕЦ и за консервиране/погребване на атомните реактори. Тези финансови разходи трябва да бъдат посочени и включени в остойностяването на продажната цена на електричество от АЕЦ, като това би оказало голямо въздействие върху стойностите и цените, съответно и смисъла на производството на електрическа енергия от АЕЦ.
- При коректно калкулиране на разходите се отчитат всички външни разходи – вкл. тези за въздействие върху околната среда, здравето на населението и пр.

Още към краткосрочните и средносрочните цели в новата енергийна стратегия за 2016 +

- Гарантиране, че мерки ще бъдат взети за преквалифицирането или компенсирането (намирането на нови работни места) за работниците на ТЕЦ и прилежащите мини, които ще бъдат извадени от употреба и които имат изключително голям здравен отпечатък

Брикел
Варна
Бобовдол
Свищов
Видин
Перник
МарицаЗ

- Изготвяне на анализ на това какви хора, в какви възрасти са заети в затваряните ТЕЦ и мини, за да се предвиди подход към стратегия за тяхното бъдеще – преквалификация за по-младите, различни форми на компенсация за всички, които са в пред-пенсионна възраст
- Признаване на факта, че малките ВЕИ и ЕЕ водят до отваряне на много повече работни места в България, отколкото големите конвенционални и ядрени мощности - достатъчно силен аргумент за насочване на повече усилия в тази насока.
- Отразяване на препоръките относно енергетиката от предстоящия рунд на Европейския съвет
- Отчитане на изискванията на Директивите за енергийните характеристики на сградите, Директивата за индустриалните емисии, Директивата за енергийната ефективност и слот за предстоящата резивирана директива за ВЕИ;
- Енергийната стратегия трябва да предвижда ясни механизми за използването на обществените средства в енергетиката, включително и външното финансиране. Изключително важно е да се предвидят начините за финансова подкрепа на научните, научно-приложните и инвестиционните предложения. В същото време трябва ясно да се укаже, че с обществени средства не могат да се финансират или индиректно да се подкрепят проекти на основата на изкопаемите горива, ядрената енергетика и големите хидроенергийни комплекси.
- В проекта трябва да се отчете въздействието и взаимните връзки на енергийното развитие на страната с други области на икономиката като подготовката на инженерни и управленски кадри, екологията, земеделието и горското стопанство, транспорта, предотвратяване злоупотребите с монополно положение и др.

Цели 2030

Реферираме към позицията относно Европейските цели 2030, която изпращаме допълнително.

Цели 2050

Европа си постави за цел намаление на емисиите към 2050 с между 80-95%. Такъв преход изисква пълен отказ от изкопаеми горива и ядрена енергия в енергийният микс. Намалението на емисиите не се очаква внезапно и като по чудо в навечерието на Коледа през 2049г. Сценариите на това намаление и в името на безопасен климатичен сценарии изискват стръмна крива на емисиите, която започва още от сега. Преходът към нисковъглеродна икономика е в продължение на следващите 35 години, през които ще отпаднат мощностите от изкопаеми горива и ядрена енергия и не бива да се спекулира, все едно е преход в рамките на няколко години и с цената на непосилни усилия и финансови и социални жертви. Единствено чакането и залагането на големи базови (конвенционални и ядрени) мощности, може да доведе до нуждата от рязък преход някъде през 30те години на настоящия век.

Оставаме отворени за дискусия относно изложената ни позиция.

Деница Петрова - „Грийнпийс“ -България, 02 9431123, 0889880908

Д-р Филка Секулова - „Грийнпийс“ -България

Генади Кондарев - За Земята - Приятели на Земята България, 02 9431123

Ивайло Попов - За Земята - Приятели на Земята България,02 9431123

Георги Стефанов - WWF - Дунавско-Карпатстка програма, 0889517976